

[\(/\)](#)

Inventaris

[Contact \(/contact\)](/contact)[Downloads \(/downloads\)](/downloads)[Hergebruik \(/hergebruik\)](/hergebruik)[Over ons \(https://www.onroenderfgoed.be/over-ons\)](https://www.onroenderfgoed.be/over-ons)[MENU](#)

VASTGESTELDE ARCHEOLOGISCHE ZONE

Historische stadskern van Tielt

Vastgestelde archeologische zone van 19-02-2016 tot heden**ID:** 11922 **URI:** <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/11922>

Besluiten

Historische stadskern Tielt (<https://id.erfgoed.net/besluiten/5918>)

vaststellingsbesluiten: 19-02-2016 ID: 5918

Rechtsgevolgen

i Meer informatie over de rechtsgevolgen van vaststellingen vind je op [onze website](https://www.onroerenderfgoed.be/juridische-gevolgen-van-een-vaststelling) (<https://www.onroerenderfgoed.be/juridische-gevolgen-van-een-vaststelling>).

Alternatieve namen

Thielt

Provincie

West-Vlaanderen

Gemeente

Tielt

Deelgemeente

Tielt

Straat

Onbepaald

Locatie

Tielt (Tielt)

Nauwkeurigheid zone

Tot op 15m

Oppervlakte zone

748 501m²Typologie: steden (<https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/1065>)Datering: middeleeuwen (<https://id.erfgoed.net/thesauri/dateringen/1227>),
nieuwe tijd (<https://id.erfgoed.net/thesauri/dateringen/1236>)

Beschrijving

De historische stadskern is een immense en complexe archeologische zone die het resultaat is van een eeuwenlange intense bewoning binnen de stedelijke grenzen, meestal een omwalling. De stadsplattegrond kent een cumulatief karakter en verschillende fasen, met een oude nederzettingkern die soms teruggaat op een vroeg- of pre-middeleeuwse aanwezigheid. Voor de afbakening is in eerste instantie gekeken naar het 19de-eeuwse gereduceerde kadaster omdat dit de eerste nauwkeurige kadasterkaart is die nog een tijdsbeeld geeft van voor de industrialisering.

Aanduiding van Is de vaststelling van

Historische stadskern van Tielt

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/300523>**Tielt (Tielt)**

Deze zone omvat de historische stadskern van Tielt.

Beheerder fiche: **Agentschap Onroerend Erfgoed**

Contact

Heb je een vraag of opmerking over deze fiche? [Meld het ons via het contactformulier \(/contact?uri=https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/11922\).](#)

Vlaanderen
verbeelding werkt

Onroerenderfgoed.be is een officiële website van de Vlaamse overheid

uitgegeven door [het agentschap Onroerend Erfgoed](#)
(<https://www.onroerenderfgoed.be/over-ons>)

PRIVACYVERKLARING

([HTTPS://WWW.ONROERENDERFGOED.BE/PRIVACYVERKLARING](https://www.onroerenderfgoed.be/privacyverklaring))

JURIDISCHE INFORMATIE

([HTTPS://WWW.ONROERENDERFGOED.BE/JURIDISCHE-INFORMATIE](https://www.onroerenderfgoed.be/juridische-informatie))

[\(/\)](#)

Inventaris

[Contact \(/contact\)](/contact)[Downloads \(/downloads\)](/downloads)[Hergebruik \(/hergebruik\)](/hergebruik)[Over ons \(https://www.onroenderfgoed.be/over-ons\)](https://www.onroenderfgoed.be/over-ons)[MENU](#)

ERFGOEDOBJECT

Historische stadskern van Tielt

archeologisch geheel

ID: 300523 **URI:** <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/300523>

Juridische gevolgen

- is aangeduid als vastgestelde archeologische zone Historische stadskern van Tielt (<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/11922>)
Deze vaststelling is geldig sinds 19-02-2016

Alternatieve namen

Thielt

Provincie

West-Vlaanderen

Gemeente

Tielt

Deelgemeente

Tielt

Straat

Onbepaald

Locatie

Tielt (Tielt)

Nauwkeurigheid zone

Tot op 15m

Oppervlakte zone

748 492m²

Bewaringstoestand

Bewaard

Erfgoedwaarde

Aanwezig

Typologie: steden (<https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/1065>)

Datering: middeleeuwen (<https://id.erfgoed.net/thesauri/dateringen/1227>),
nieuwe tijd (<https://id.erfgoed.net/thesauri/dateringen/1236>)

AZ-project historische stadskernen (<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/gebeurtenissen/1145>)
(bureauonderzoek, inventarisatie: van 2010 tot 2014)

Beschrijving

Algemene Beschrijving

Tielt is gelegen op een oost-west gerichte, 50 m hoge cuesta, die door enkele beken plaatselijk sterk versneden is. Vooral de - parallel met de cuesta verlopende - Poekebeek, die ten westen van de stad de cuesta doorsnijdt, is voor de stad een bepalend element. Zuidelijk ontspringt op de cuesta naast de Marialoopbeek en een zijbeek, ook de Kapelrijbeek. De cuesta was ook de ideale basis voor de verbinding van westelijk Vlaanderen (Ieper) met Gent. Noord-zuid zijn Brugge en Kortrijk belangrijke bestemmingen. Bodemkundig is de cuesta getypeerd als vochtige zandleem, doorsneden door een uitloper van natte zandleem. Planologisch is Tielt overwegend woongebied. Daarnaast is ook parkgebied ingekleurd. Tielt is ook enkele beschermde monumenten rijk en het beschermd stadsgezicht Mulle de Terschueren (stadspark).

Archeologische nota

De vroegste geschiedenis van Tielt is amper gekend. Er is ook geen sluitende etymologische verklaring voor de naam. De eerste vermelding gebeurt pas in 1105, tegelijk met die van de Sint-Pieterskerk (Ostyn 1993). Het Sint-Pieterspatrocinium kan wel op een vroege oorsprong (7de-8ste

eeuw) wijzen. Tielt is ook omringd door plaatsen, die het *-gem* of *-sele* toponiem dragen, zoals Pittem, Kanegem, Aarsele, Allemaal vroegmiddeleeuwse plaatsnamen. Van vroegmiddeleeuwse bewoning zijn in Tielt tot nu toe evenwel geen archeologische restanten teruggevonden. Wel zijn bij archeologisch onderzoek in het centrum Romeinse vondsten gedaan (De Gryse 2006).

De heren van Tielt duiken slechts sporadisch op in de bronnen. Robrecht van Tielt schenkt in 1105 zijn kerk aan het Sint-Salvatorskapittel van Harelbeke. Later volgen nog Folket in 1128 en zijn zoon Willem in 1163. Het toponiem de Kromme Wal, dat vlakbij de kerk opduikt, verwijst in volmiddeleeuwse context naar een motteversterking. De site moet onder en ten noorden van de kerk gesitueerd worden tussen de Kromme Wal en de Bruggestraat. In Kromme Wal een restant zien van een stadsversterking is moeilijk hard te maken (Ostyn 1993).

In 1275 wordt Tielt in een Compendium van privileges van de stad Tielt (1275-1568) uitdrukkelijk als stad vernoemd. In de toestemming, die Beatrijs van Brabant geeft om een lakenhalle te bouwen is voor het eerst sprake van de stad Tielt. Ergens tussen 1237, toen Willem van Tielt zijn tienderecht afstond aan het hospitaal van Oudenaarde en 1275 kreeg Tielt dus stadsrechten (Ostyn 2009, 40-41). De stadskeure kan dus al verleend zijn in de 1ste helft van de 13de eeuw of de 2de helft van de 12de eeuw. Ook in Tielt was de lakennijverheid de motor van de ontwikkeling en bloei. De lakenhalle is hiervan de exponent. Het huidig gebouw, dat in kern (laat) 14de-eeuws is, werd in 1620 ingrijpend verbouwd. Ongetwijfeld is er ook een 13de-eeuwse versie geweest. Ook het Rameplein(straat) en enkele vijvers verwijzen naar de activiteiten in de textielsector. Belangrijk bleef evenwel de handel in graan en peulvruchten in het *coornehuus* (Ostyn 2009, 42).

De slag bij Westrozebeke in 1382 heeft zeker gevolgen gehad voor het Tieltsse gebouwenpatrimonium en zal belangrijke (nieuw)bouwactiviteit veroorzaakt hebben. Ook bij de eind-16de-eeuwse troebelen is in Tielt trouwens lelijk huis gehouden. Het enige volwaardige archeologisch onderzoek vond plaats in 2005. Het betrof preventief onderzoek n.a.v. rioleringswerken. Daarbij werden o.a. een schuilkelder uit de Tweede Wereldoorlog, restanten van de lakenhalle en een houten waterleiding gedocumenteerd. Ook werd plaatselijk een laag met vrij veel Romeins aardewerk geconstateerd (De Gryse 2006).

Kennelijk is er nooit nood geweest aan het versterken van de middeleeuwse kern. De geïsoleerde ligging in midden-Vlaanderen kan hier voor veel tussen zitten. De stad moet dan ook omschreven worden door middel van z'n middeleeuwse structuren en verwijzingen ernaar.

De Sint-Pieterskerk, die teruggaat op een romaanse kruiskerk, en zeker uit de vroege 12de eeuw dateert, is verschillende malen herbouwd en hersteld (1381, 1453, 1491, 1579, 1645). De mogelijke motte en het neerhof is uiteraard voor de Tieltsse geschiedenis en ontwikkeling uiterst belangrijk. Ten noordoosten van de markt is door Margaretha van Constantinopel rond het midden van de 13de eeuw - 1245 is een niet bevestigde datum - een hospitaal of passantenhuis, gesticht dat later - na 1316 - bediend werd vanuit het klooster van de alexianen. Hun klooster vormt nu een gedeelte van het huidig stadhuis. Tielt heeft ook een begijnhof (Bruggestraat) gehad. In 1494 namen de grauwe zusters er hun intrek. Het minderbroedersklooster, dat zich aan de Kortrijkstraat ontwikkeld heeft vanaf 1624, heeft zeker archeologisch potentieel. Het Vleeshuis (1394, Hoogstraat-Sint-Janstraat), de Kerkschool (14de eeuw, Krommewalstraat), de Stockkapel (ca. 1242, Dwangstraat) ... zijn andere interessante locaties, waarvan de archeologische afdruk totaal onbekend is.

De Sint-Sebastiaans- en Sint Jorisgilde (1409, Hoogstraat) waren gevestigd in het zuidelijk gedeelte van de stad.

Resten van de lakennijverheid en de daaraan gekoppelde installaties kunnen vooral in de buurt van waterlopen opduiken. Zo moeten bij de Vulleput volders gezocht worden. Nog andere, inmiddels verdwenen, vijvers zijn evenzeer interessant. Bepaalde vijvers hebben ook te maken met de drinkwaterbevoorrading van de stad (Ostyn 1993). Ook het Rameplein en de Ramestraat refereren naar de lakennijverheid.

Evaluatie van de bewaringstoestand en motivatie voor de afbakening

Bij het enige archeologisch onderzoek, dat tot dusver is uitgevoerd, is plaatselijk een Gallo-Romeinse laag vastgesteld. Ook is een ophogingslaag geconstateerd – soms tot 1,5 m dik - wat de mogelijkheid om allerlei ecofacten aan te treffen aanzienlijk verhoogt.

Binnen de afbakening zijn alle archeologisch-historisch betekenisvolle plekken opgenomen. De afbakening is dus gebaseerd op de relevante middeleeuwse elementen, zowel structureel als toponymisch. Ook de belangrijke uitvalswegen krijgen gepaste aandacht.

Twee kruisende assen zijn bepalend voor de ontwikkeling van middeleeuws Tielt. De Bruggestraat-Kortrijkstraat en de Ieperstraat-Sint-Jansstraat doen een vierkante stadsstructuur ontstaan. De Hoogstraat sluit aan op het snijpunt van beide assen. De Markt met het hospitaal of passantenhuis, de halle met belfort, het korenhuis en het klooster van de alexianen zijn een eerste belangrijk cluster. De Sint-Pieterskerk met de aansluitende motte en neerhof en later het kerkschooltje (Krommewalstraat) vormt een tweede aandachtspunt. Andere beloftevolle locaties zijn het Vleeshuis (Sint-Jansstraat-Hoogstraat), het begijnhof (Bruggestraat) en het klooster van de minderbroeders (Kortrijkstraat). Straten en pleinen, waarvan de naam naar een activiteit of relict verwijst zoals de Vijverstraat (Stedevijver of Meulenvijver), het Rameplein, de Ramestraat, de Voldersstraat, de Stedemolenstraat, ... zijn andere indicatoren, die de afbakening bepalen. Ook Stockt met de Stocktkapel, dat in 1550 werd aangehecht, en zich toespitste op de productie van linnen wordt opgenomen. Daarnaast zal de behuizing van de gewone Tieltenaar en z'n artisanale infrastructuur archeologische sporen nagelaten hebben. Veel onderzoek is er nog niet gebeurd. De mogelijkheden kunnen m.a.w. nog ten volle benut worden.

Bibliografie

Gereduceerde Kadasterkaart van België, Dépôt de la Guerre, uitgegeven in 1845-1855, schaal 1:20.000.

DE GRUYSE J. 2006: Proefsleuvenonderzoek in het centrum van Tielt (W.-VI.), *Archaeologia Mediaevalis* 29, 52-54.

OSTYN R. 1993: *Tielt*, Historische stedenatlas van België, Gemeentekrediet, Brussel.

OSTYN R. 2009: *De geschiedenis van Tielt. Een nieuwe kijk op een rijk verleden*, Tielt.

TYS D., BUYLE E., VERDURMEN I. & CANTERS F. 2010: *Vectorisering en karakterisering van nederzettingkernen op basis van het zgn. 'gereduceerd kadaster'*, Skar-Rapport 5, Brussel.

<https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/22112> (<https://id.erfgoed.net/themas/14708>) (geraadpleegd op 29 november 2014).

Bron: AZ-dossier

Auteurs: Dewilde, Marc (<https://id.erfgoed.net/auteurs/225>)

Datum: 2014

De tekst wordt ter beschikking gesteld door: Agentschap Onroerend Erfgoed (AOE)
(<https://id.erfgoed.net/auteurs/501>)

Relaties

Is deel van

Tielt (<https://inventaris.onroenderfgoed.be/themas/14708>)

Waarnemingen

Omvat

Collegesite (Fase 1) (<https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/983959>)

Omvat

Hulstplein (<https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/984639>)

Omvat

Hulstplein (<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/980788>)

Omvat

Kortrijkstraat (<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/984328>)

Omvat

Rameplein (<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/980862>)

Omvat

Sint-Janstraat 39 (<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/984580>)

Je kan deze pagina citeren als:

INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2024: *Historische stadskern van Tielt* [online],
<https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/300523>
(<https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/300523>) (geraadpleegd op 23 april 2024).

Beheerder fiche: **Agentschap Onroerend Erfgoed**

Contact

Heb je een vraag of opmerking over deze fiche?
Meld het ons via het contactformulier (</contact?uri=https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/300523>).

Onroerenderfgoed.be is een officiële website van de Vlaamse overheid

uitgegeven door [het agentschap Onroerend Erfgoed](https://www.onroerenderfgoed.be/over-ons)
(<https://www.onroerenderfgoed.be/over-ons>)

PRIVACYVERKLARING

([HTTPS://WWW.ONROERENDERFGOED.BE/PRIVACYVERKLARING](https://www.onroerenderfgoed.be/privacyverklaring))

JURIDISCHE INFORMATIE

([HTTPS://WWW.ONROERENDERFGOED.BE/JURIDISCHE-INFORMATIE](https://www.onroerenderfgoed.be/juridische-informatie))